

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/ boneyusbad.1334028

Özgün Araştırma / Original Research

Hemşirelikte Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi The Effect of Future Anxiety on Career Optimism in Nursing

Mesut KARAMAN¹ Hilal KUŞÇU KARATEPE²

¹ Sivas Cumhuriyet
Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İşletme Anabilim
Dalı, Sivas

² Doç. Dr., Osmaniye Korkut
Ata Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sağlık
Yönetimi Bölümü, Osmaniye

**Sorumlu yazar / Corresponding
author**

Mesut KARAMAN
mesut_karaman66@hotmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
28.07.2023

**Kabul tarihi / Date of
acceptance:** 13.03.2024

Atf / Citation: Karaman, M.,
Karatepe Kuşçu, H. (2024).
Hemşirelikte gelecek kaygısının
kariyer iyimserliği üzerindeki
etkisi. BANÜ Sağlık Bilimleri ve
Araştırmaları Dergisi, 6(1), 32-
42. doi: 10.46413/
boneyusbad.1334028

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısının kariyer iyimserliği üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Gelecek kaygısı ve kariyer beklentisinin demografik değişkenlere değerlendirilmesi de çalışmanın ikincil amacı olarak belirlenmiştir.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 158 hemşirelik bölümü öğrencisiyle yürütülmüştür. Veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Gelecek Kaygısı Ölçeği", "Kariyer İyimserliği Ölçeği" kullanılarak çevrimiçi anket ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26 ve AMOS 24 paket programları kullanılmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler, parametrik analiz yöntemleri ve AMOS 24 programı aracılığıyla da regresyon çalışma hipotezleri test edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %76.6'sı kadın, %53.2'si 18-22 yaş, %46.8'i 4.sınıftır. Cinsiyet, yaş, sınıf ve mezun olunan lise ile gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Gelecek kaygısının ($\beta=-0.805$), gelecek korkusunun ($\beta=-0.469$) ve gelecekte umutsuzluğun ($\beta=-0.334$) kariyer iyimserliği üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin kariyer iyimserliğini arttırmada gelecek kaygısını azaltmanın önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, sınıf ve mezun olunan lisenin gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği üzerinde anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Gelecek kaygısı, Kariyer iyimserliği

ABSTRACT

Aim: In this study, it was aimed to determine the effect of future anxiety on career optimism in nursing students. The evaluation of future anxiety and career expectancy according to demographic variables was also determined as the secondary aim of the study.

Material and Method: This study was conducted with 158 nursing students studying at a state university. The data were collected with an online questionnaire using the "Personal Information Form", "Future Anxiety Scale", "Career Optimism Scale". SPSS 26 and AMOS 24 package programmes were used to evaluate the data. In the analysis of the data; descriptive statistics, parametric analysis methods and regression study hypotheses were tested through AMOS 24 programme.

Results: Among nursing students, 76.6% were female, 53.2% were 18-22 years old, and 46.8% were in the 4th grade. A significant difference was found between gender, age, class and high school graduated from and future anxiety and career optimism. It was determined that future anxiety ($\beta=-0.805$), fear of the future ($\beta=-0.469$) and hopelessness about the future ($\beta=-0.334$) had a negative and significant effect on career optimism.

Conclusion: As a result of the research, it was determined that reducing future anxiety has an important role in increasing career optimism in nursing students. It was determined that gender, age, grade and graduated high school showed significant differences on future anxiety and career optimism.

Keywords: Nursing, Future anxiety, Career optimism

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

İnsan yaşamında önemli bir dönemi kapsayan üniversite hayatı, öğrenciler için kaygılı bir süreçtir (Uğuz Arsu, 2022). Kaygı, gerginlik ve endişe hissi ile karakterizedir (Shearer, 2016). Kendi ayakları üzerinde durma, aileden uzaklaşma, başka bir şehirde yeni bir hayata başlama, arkadaşlık ilişkileri, barınma, güvenlik, maddi imkân yeterliliği ya da yetersizliği gibi birtakım unsurlar üniversite öğrencileri arasında kaygı nedenleridir (Uğuz Arsu, 2022). Sönmez, Akdemir, Meydanlıoğlu ve Aktekin (2023) üniversite öğrencileri arasında kaygı ve belirtilerinin yaygın olduğunu, öğrencilerin yaşam kalitesi ve akademik başarılarını etkilediğini bildirmiştir.

Gelecek kaygısı ise; geleceği öngörmek, kendini gerçekleştirme ve isteklerini somutlaştırma konusunda yaşanan başarısızlık duygusudur (Hammad, 2016). Bir diğer deyişle gelecekteki olaylardan korkma ve gelecekte tehlikeli veya zararlı değişikliklerin olacağı hissidir (Mutia ve Hargiana, 2021). Gelecekteki istenmeyen değişikliklere ilişkin bir endişe, belirsizlik, korku, hayal kırıklıkları, panik ve şüphe durumuna ilişkin algıdır (AlHarbi, Ibrahim, Al-Rababaah ve Al-Mehsin, 2021; Al-Baddai ve Ali Al-Abyadh, 2021). Bireyin geleceği öngörememesi veya gelecek hakkında fikir oluşturacak bilgilerinin olmaması, geleceğe yönelik güven eksikliği, olaylara ilişkin olumsuz beklentiler ve olumsuz olaylarla başa çıkamama, iş fırsatlarının olmaması ve zayıf öz yeterlilik gibi gelecek kaygısının birçok nedeninin olduğu bildirilmektedir (Hammad, 2016). Gelecek kaygısı, insanların sağlığı ve davranışları için önemli bir risktir. Yaşam dengesinde bozulmalara, zihinsel ve fiziksel sağlıkları üzerinde olumsuzluklara yol açabilir (Alhalalmeh, 2023). Öznel beklentinin bozulması, başarı olasılığının azalması, dikkatin şimdiki zamana ve olaylara yoğunlaşması veya bilinen geçmişe kaçış (Rabei, Romadan ve Abdallah, 2020), üzüntü, içe kapanma, pasiflik ve gelecekle yüzleşememe, davranış bozukluğu gibi bir dizi olumsuzlukla sonuçlanabilir (Hammad, 2016). Üniversite öğrencileri üzerine gelecek kaygısı çalışmalarında; gelecek kaygısının dayanıklılığı (Mutia ve Hargiana, 2021) ve mesleki karar vermeyi negatif yönde etkilediği (Hwayan, 2020); psikolojik sıkıntıyı arttırdığı (Dey, Oti-Boadi, Malm ve Selormey, 2022) ve benlik saygısını azalttığı (Alhalalmeh, 2023) belirlenmiştir.

Üniversite hayatı, öğrencilerin kariyer hedeflerini belirleme noktasında oldukça önemli yere sahiptir. Ancak bu durum gelecekte onları nelerin beklediği, nasıl bir işte çalışacakları, iş hayatına nasıl atılacakları gibi birçok belirsizlikle birlikte başka bir kaygı durumunun ortaya çıkmasına neden olabilir (Uğuz Arsu, 2022). Öğrenciler arasında duyulan üç önemli endişe kaynağı akademik performans, başarıma baskısı ve mezuniyet sonrası yapılan planlardır (Savitsky, Findling, Ereli ve Hendel, 2020). Buna karşın mezuniyet sonrasındaki mesleğin geleceğine yönelik kendini rahat hissetme, kariyer planlarının değişmesine yol açan durumlar karşısında kendini toparlama becerisi kariyer iyimserliğini gösterir (Asarlı ve Külahoğlu, 2022). Kariyer iyimserliği, bir bireyin "mümkün olan en iyi sonucu bekleme veya gelecekteki kariyer gelişiminin en olumlu yönlerini vurgulama ve kariyer planlama görevlerini yerine getirirken rahat olma" eğilimidir (Chui, Li ve Ngo, 2022). Gelecekteki kariyer gelişimi için olumlu beklentileri yansıtan istikrarlı bir özelliktir (Lin, Luan, Zhao, Zhao ve Zhao, 2022). Bazı akademisyenler kariyer iyimserliğini geliştirilebilen psikolojik bir durum olarak kavramsallaştırmıştır (örneğin, Higgins, Dobro ve Roloff, 2010). Bireyin iş ortamına uyumunu yansıtır ve çeşitli faktörlerden etkilenir. Eva, Newman, Jiang ve Brouwer (2020) kariyer iyimserliğinin kişilik ve duygusal faktörler, bireysel inançlar ve hedefler, bağlamsal destek ve engeller, kültürel değişkenler de dahil olmak üzere bir dizi öncülünü vurgulamıştır (Ngo ve Li, 2018; Chui, Li ve Ngo, 2022). Bireylerin mesleki tutumları, kimlikleri ve davranışları (Eva ve ark., 2020) iş, kariyer ve yaşam memnuniyeti (Santilli, Marcionetti, Rochat, Rossier ve Nota, 2017), istihdam olasılığı (Aymans, Kortsch ve Kauffeld, 2019) ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Kariyer iyimserliği üzerine yapılan çalışmalar işe bağlılık (McIlveen ve Perera, 2016), iş memnuniyeti ve başarısı (Neault, 2002), akademik başarı (Spurk ve Volmer, 2013), psikolojik uyum, başa çıkma (Perera ve McIlveen, 2014), akademik tatmin (McIlveen, Burton ve Beccaria, 2013), kariyer hedeflerini belirleme (Patton, Bartrum ve Creed, 2004) ve kariyer kararlılığı (Gunkel, Schlaegel, Langella ve Peluchette, 2010) ile olumlu yönde ilişki bulunmuştur (Aymans ve ark., 2019). Kariyer iyimserliğinin yüksek olmasıyla bireysel uyumluluk, vicdanlılık, açıklık ve dışadönüklük gibi kişilik özelliklerinin de geliştiği bildirilmiştir (Lin, Luan ve Zhao, 2022). Kariyer iyimserliği ile hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri

(Avcı ve ark., 2018); kariyer uyumu (Erdoğan, 2022); mesleğe yönelik tutumları (Erenoğlu, 2022) ve meslek algısı (Mollaoğlu ve Yanmış, 2019) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Gelecek kaygısı ile kariyer iyimserliği arasında etkileşim olduğu öngörülmektedir. Ancak ülkemiz koşullarında bu etkiyi ortaya koyan çalışmalar oldukça sınırlı sayıdadır (Uğuz Arsu, 2022; Ece, 2020). Bu bağlamda çalışmanın hemşirelik öğrencilerini kariyer gelişimini sağlamada yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma Soruları

H1= Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısının, kariyer iyimserlikleri üzerinde negatif bir etkisi vardır.

H2= Hemşirelik öğrencilerinin gelecek korkusunun kariyer iyimserlikleri üzerinde negatif bir etkisi vardır.

H3= Hemşirelik öğrencilerinin gelecekte umutsuzluklarının kariyer iyimserlikleri üzerinde negatif bir etkisi vardır.

H4= Gelecek kaygısı sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

H5= Kariyer iyimserliği sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Bu araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel türde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmada evren, bir devlet üniversitesinde hemşirelik bölümünde öğrenim gören, klinik uygulama dersi alan 2., 3., ve 4. sınıf öğrencileri (N: 302) oluşturmaktadır. Örneklem yeterliliğinin belirlenmesinde G*Power (3.1.9.7) analizi yapılmıştır. Analiz neticesinde %80 güç düzeyinde 0.2 etki büyüklüğünde 156 kişinin yeterli olacağı öngörülmüştür (Cohen, 1992; Arslan ve Demir, 2022). Çalışma örneklemini kolayda örneklem yöntemi ile 158 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Hemşirelik bölümü öğrencilerinde dâhil edilme kriterleri a= klinik uygulama dersini almış/alıyor olmak b= araştırma tarihleri içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerine aktif olarak katılım göstermiş olmak. Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri ise;

a= klinik uygulama dersini almayanlar b= araştırma tarihleri içerisinde çeşitli nedenler ile okulda aktif olarak bulunmayanlar.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, gelecek kaygısı bağımsız, kariyer iyimserliği bağımlı değişkendir. Veri toplama araçları olarak aşağıda belirtilen ölçekler kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş, aile geliri, mezun olduğu liseyi belirlemek üzere beş kategorik değişkenden oluşmaktadır.

Gelecek Kaygısı Ölçeği: Geylani ve Yıldız (2022) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek beşli Likert tipindedir. Ölçek puanlaması “1-Hiçbir Zaman ile 5-Her Zaman” arasındadır. Ölçekten alınan en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95’tir. Ölçek genel puan ortalaması üzerinden puan hesaplaması yapılmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça gelecek kaygısı artmaktadır. Ölçek gelecekte umutsuzluk ve gelecek korkusu olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Gelecekte umutsuzluk alt boyutu Cronbach Alpha değeri 0.89, gelecek korkusu Cronbach Alpha değeri 0.90’dır. Geylani ve Yıldız (2022) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.91’dir. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri 0.94’tür.

Kariyer İyimserliği Ölçeği: Savoly ve Dost (2021) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek beşli Likert tipindedir. Ölçek puanlaması “1-Bana Hiç Uygun Değil ile 5-Bana Tamamen Uygun” arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115’tir. Ölçek genel puan ortalaması üzerinden puan hesaplaması yapılmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça kariyer iyimserliği artmaktadır. Ölçek kariyer geleceği, öz-yeterlik inançları, özgüven, kariyer hedefleri motivasyonu ve umut alt boyutları olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Savoly ve Dost (2021) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.94’tür. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri 0.94’tür.

Verilerin Toplanması

Veriler hemşirelik öğrencilerinden çevrimiçi bir anket kullanılarak Nisan-Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu tarihlerde bölgede yaşanan deprem felaketi nedeniyle öğrencilerle yüz yüze eğitim olanağı olmadığından öğrencilere çevrimiçi anket ile ulaşılmıştır. Öğrencilerin katılımını artırmak için kolayda örnekleme

tekniki kullanılmıştır. Çevrimiçi anket (Google formu), temsilci öğrencilere WhatsApp yoluyla iletilmiş ve arkadaşlarıyla paylaşmaları istenmiştir. Anketin ilk sayfasında çalışmanın kapsamı ve amacı belirtilmiştir. 158 öğrenci eksiksiz olarak doldurmuştur. Kişisel bilgilerini içermeyen anketin doldurulması yaklaşık 10 dakika sürmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma için bir devlet üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onay (Etik No= 28.03.2023 Tarih= 2023/3/3 Sayılı) alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler bilgilendirilmiş ve ankete katıldıklarının onayı alınmıştır. Her öğrencinin anketi yalnızca bir kez doldurması için gerekli teknik ayarlar yapılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26 ve AMOS 24 paket programları tercih edilmiştir.

Verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında değer almış ve normal dağılım göstermiştir (Hair ve ark. 2013). SPSS 26.0 kullanılarak tanımlayıcı istatistiklerle sürekli ve kategorik değişkenler tanımlanmış, ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmış, ölçek değişkenleri ile demografik değişkenler arasında fark testleri (bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi), gruplar arası farklılığı belirlemek için Pos Hoc Tukey testi ve ölçek değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Araştırma hipotezlerinde AMOS 24 programından yararlanılmış ve Yapısal Eşitlik Modeli ile test edilmiştir. Beta katsayılarının alt ve üst sınır aralıklarının belirlenmesinde bootstrapping (5000 bootstrap samples) yöntemi tercih edilmiştir. Sonuçlar bootstrap güven aralıklarında tahmin edilmiştir. Güven aralığı %95 olarak belirlenmiş ve sıfır içermemiştir. $P < 0.05$ 'te istatistiksel olarak anlamlıdır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin %76.6'sı kadın (n=121), %23.4'ü (n= 37) erkektir. Yaş dağılımlarında %53.2'si (n= 84) 18-22 yaş, %46.8'i (n= 74) 23 yaş ve üzeridir. Sınıf dağılımlarında; %22.8'i (n= 36) 2.sınıf, %31.6'sı (n= 50) 3.sınıf, %45.6'sı (n= 72) 4.sınıftır. Aile geliri olarak; %9.5'i (n= 15) iyi, %70.9'u (n= 112) orta, %19.6'sı (n= 31) kötü düzeydedir.

Öğrencilerin %26.6'sı (n= 42) sağlık meslek lisesi, %73.4'ü (n= 116) Anadolu lisesi mezunudur.

Gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları ve ölçek puan ortalamaları Tablo 1'de gösterilmiştir.

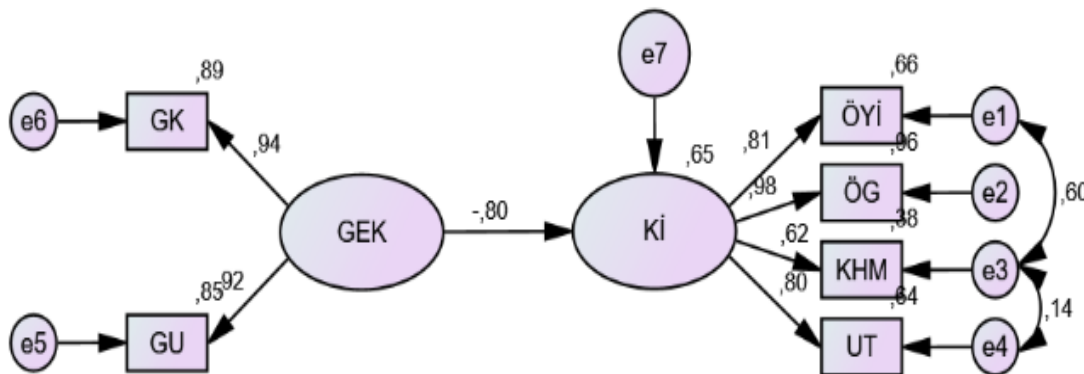
Tablo 1. Gelecek Kaygısı ve Kariyer İyimserliği Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	$\bar{x} \pm ss$		GEK	GK	GU	Kİ	ÖYİ	ÖG	KHM	UT
GEK	3.38 ± 0.75	r	1	0.956**	0.975**	-0.678**	-0.567**	-0.759**	-0.383**	-0.657**
		p		0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
GK	3.31 ± 0.66	r		1	0.866**	-0.658**	-0.561**	-0.743**	-0.353**	-0.641**
		p			0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
GU	3.45 ± 0.88	r			1	-0.653**	-0.538**	-0.727**	-0.384**	-0.630**
		p				0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Kİ	3.48 ± 0.55	r				1	0.910**	0.910**	0.836**	0.863**
		p					0.000	0.000	0.000	0.000
ÖYİ	3.59 ± 0.55	r					1	0.798**	0.781**	0.656**
		p						0.000	0.000	0.000
ÖG	3.32 ± 0.66	r						1	0.614**	0.778**
		p							0.000	0.000
KHM	3.68 ± 0.62	r							1	0.568**
		p								0.000
UT	3.33 ± 0.67	r								1
		p								
Çarpıklık			-0.131	-0.050	-0.119	0.766	0.727	0.385	0.253	0.359
Basıklık			0.224	0.841	-0.231	0.097	0.059	-0.163	-0.346	0.022
Cronbach Alpha			0.942	0.904	0.892	0.947	0.901	0.874	0.782	0.753

** $p < 0.01$; GEK= Gelecek Kaygısı; GK= Gelecek Korkusu; GU= Gelecekte Umutsuzluk; Kİ= Kariyer İyimserliği; ÖYİ= Kariyer Geleceği Öz-Yeterlik İnançları; ÖG= Özgüven; KHM= Kariyer Hedefleri Motivasyonu; UT= Umud

GEK ($r = -0.678$), GK ($r = -0.658$) ve GU ($r = -0.653$) ile Kİ arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Puan ortalamaları; GEK 3.38 ± 0.75 ; GK 3.31 ± 0.66 ; GU 3.45 ± 0.88 'dir. Kİ 3.48 ± 0.55 ; ÖYİ 3.59 ± 0.55 ; ÖG 3.32 ± 0.66 ; KHM 3.68 ± 0.62 ve UT 3.33 ± 0.67 'tir.

GEK ve alt boyutlarının Kİ üzerindeki etkisini belirlemek için AMOS 24 programından ve Yapısal Eşitlik Modeli'nden yararlanılmıştır. GEK'in Kİ üzerindeki etkisini belirlemek için oluşturulan model Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Gelecek Kaygısının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi

GEK= Gelecek Kaygısı; GK= Gelecek Korkusu; GU= Gelecekte Umutsuzluk; Kİ= Kariyer İyimserliği; ÖYİ= Kariyer Geleceği Öz-Yeterlik İnançları; ÖG= Özgüven; KHM= Kariyer Hedefleri Motivasyonu; UT= Umut

Şekil 1'de gösterilen modele yönelik elde edilen model fit değerleri ($\chi^2 /sd = 2.457$; RMR= 0.017; GFI= 0.971; AGFI=0.908; NFI= 0.982; IFI= 0.989; TLI= 0.973; CFI= 0.989; RMSEA= 0.076) olarak elde edilmiş ve literatürde iyi uyum ve kabul edilebilir uyum aralığında olduğu

görülmektedir (Karaman, 2023).

GEK ve alt boyutlarının Kİ üzerindeki etkisine yönelik elde edilen analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

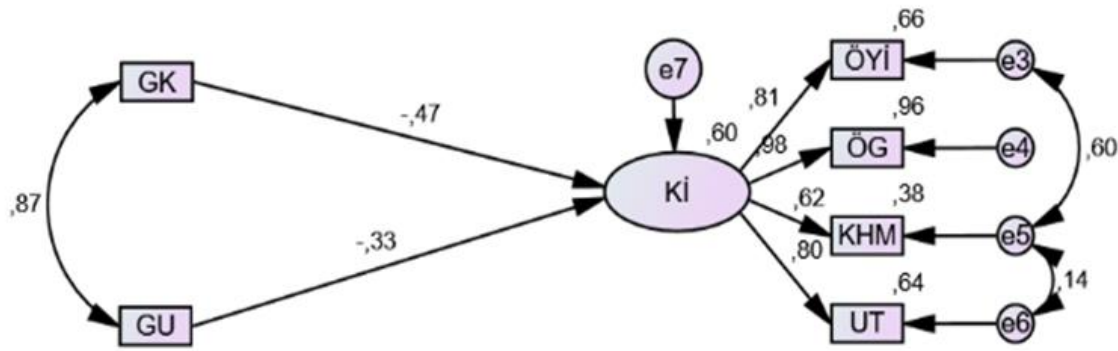
Tablo 2. Gelecek Kaygısı ve Alt Boyutlarının Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi Analiz Sonuçları

Değişkenler	NSE	SE (β)	S.E	C.R	P	R ²	Alt sınır	Üst sınır	P değeri
GEK'in Kİ arasındaki üzerindeki etkisi (Şekil 1)									
GEK → Kİ	-0.577	-0.805	0.055	-10.418	***	0.648	-0.864	-0.720	0.010*
GK ve GU'nun alt boyutlarının Kİ arasındaki üzerindeki etkisi (Şekil 2)									
GK → Kİ	-0.314	-0.469	0.073	-4.298	***	0.603	-0.672	-0.247	0.010*
GU → Kİ	-0.170	-0.334	0.054	-3.119	0.002*		-0.538	-0.097	0.018*

* $p < 0.05$; *** $p < 0.01$; NSE= Standardize Edilmemiş Katsayılar; SE= Standardize Edilmiş Katsayılar; S.E= Standart Hata; C.R= Test İstatistik Değeri; GEK= Gelecek Kaygısı; GK= Gelecek Korkusu; GU= Gelecekte Umutsuzluk; Kİ= Kariyer İyimserliği

GEK'in Kİ üzerinde ($\beta = -0.805$) anlamlı ve negatif yönlü bir etkisi vardır ve açıklanan varyans değeri R² değeri 0.648'dir (Şekil 1; Tablo 2). GK ve GU Kİ üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik

oluşturulan model Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. Gelecek Korkusu ve Gelecekte Umutsuzluğun Kariyer İyimserliği Üzerindeki Etkisi

GEK= Gelecek Kaygısı; GK= Gelecek Korkusu; GU= Gelecekte Umutsuzluk; Kİ= Kariyer İyimserliği; ÖYİ= Kariyer Geleceği Öz-Yeterlik İnançları; ÖG= Özgüven; KHM= Kariyer Hedefleri Motivasyonu; UT= Umut

GK ($\beta=-0.469$) ve GU'nun ($\beta= -0.334$) Kİ üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi vardır. GK ve GU'nun Kİ üzerindeki açıklanan varyans değeri (R^2) 0.603'dür (Şekil 2; Tablo 2).

Öğrencilerinin gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği puan ortalamaları ile demografik değişkenler arasında yapılan parametrik test sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Gelecek Kaygısı ve Kariyer İyimserliğinin Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Değişkenler	N	Gelecek Kaygısı		Kariyer İyimserliği	
Cinsiyet					
Kadın	121	3.30 ± 0.74	t= -2.405	3.53 ± 0.56	t= 2.048
Erkek	37	3.64 ± 0.71	p= 0.017*	3.34 ± 0.49	p= 0.036*
Yaş					
18-22 yaş	84	3.24 ± 0.75	t= -2.522	3.63 ± 0.55	t= 3.709
23 yaş ve üzeri	74	3.54 ± 0.71	p= 0.013*	3.32 ± 0.50	p= 0.000*
Sınıf					
2. sınıf ¹	36	3.60 ± 0.64		3.37 ± 0.47	
3. sınıf ²	50	2.04 ± 0.73	f= 8.408	3.83 ± 0.51	f= 18.368
4. sınıf ³	72	3.50 ± 0.73	p= 0.000*	3.30 ± 0.49	p= 0.000*
Gruplar arası fark		3>2		2>1.3	
Aile gelir					
İyi	15	3.25 ± 0.38		3.61 ± 0.67	
Orta	112	3.34 ± 0.74	f= 1.437	3.45 ± 0.54	f= 0.636
Kötü	31	3.58 ± 0.87	p= 0.241	3.52 ± 0.53	p= 0.531
Mezun olduğu lise					
Sağlık meslek lisesi	42	3.50 ± 0.77	t= 1.182	3.52 ± 0.56	t= 0.484
Anadolu lisesi	116	3.34 ± 0.73	p= 0.239	3.47 ± 0.54	p= 0.629

* $p<0.05$ t= Bağımsız örneklem t testi f= Tek yönlü varyans analizi

Öğrencilerin cinsiyetleri ($p= 0.017$), yaş grupları ile ($p= 0.013$) ve sınıf grupları ($p= 0.000$) ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir fark vardır. Erkek, 23 yaş ve üzeri olan ve sınıf grubu 4.sınıf öğrencilerde gelecek kaygısı daha yüksektir.

Öğrencilerin cinsiyetleri ($p= 0.036$), yaş grupları ($p= 0.000$), ve sınıf grupları ($p= 0.000$) ile kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Kadın, 18-22 yaş, 3.sınıf öğrencilerde kariyer iyimserliği daha yüksektir.

Aile geliri ve mezun olunan okul ile gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

TARTIŞMA

Bu çalışma hemşirelik bölümü öğrencilerinde gelecek kaygısının kariyer iyimserliği üzerindeki etkisini ve demografik değişkenlere göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısı orta

düzyededir. Elde edilen bu sonuç literatürde üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalarda uyumludur (Al Qaisy ve Thawabieh, 2017; Al-Lasasmeh, 2017; AlHarbi ve ark., 2021). Yorulmaz (2019) çalışmasında ise sosyal hizmet bölümü öğrencilerine göre hemşirelik bölümü öğrencilerinde gelecek kaygısı daha yüksektir. Rabei ve arkadaşları (2020) ise hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısının eğitim fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Ülkemizde istihdam olanağı geniş olmasına rağmen hemşirelik öğrencileri çalışma koşulları, mesleğin doğasından gelen riskler, hata yapma korkusu gibi nedenlerle gelecek kaygısı yaşıyor olabilirler. Hemşirelik öğrencilerinin gelecekle ilgili duygu ve beklentilerin olumlu olduğunu gösteren (Şirin, Öztürk, Bezci, Çakar ve Çoban, 2008; Yalçın ve Açıkgöz, 2014; İlaslan ve ark., 2020; Karadaş, Duran ve Kaynak, 2017; Erenoğlu, 2022) çalışmalar da mevcuttur. İstihdam olanağı, olumlu klinik ortamlar, etkin rol modelin varlığı, manevi doyum bu beklentileri artırabilir.

Öğrencilerde kariyer iyimserliği orta düzeyde bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan önceki çalışmalarda kariyer iyimserliğinin düzeylerinin yüksek olduğu (İlaslan ve ark., 2020; Karadaş ve ark. 2017; Siyez ve Yusupu, 2015) belirlenmiştir. İstihdam olanağı, mesleğe olan ilgileri (Çınar, Yılmaz, Arkan ve Arslan, 2021), başkalarına yardım etme ve bakım yapma isteği (Yousef ve ark., 2017), olumlu mesleki tutum (Erenoğlu, 2022) kariyer iyimserliğini artırabilir. Karadaş ve ark., (2017) ile Altuntaş ve ark., (2005) çalışmalarında da hemşirelik öğrencilerinin yarından fazlasının mesleki kariyer planı yaptığını belirlenmiştir. Kariyer iyimserlik düzeyi yüksek olan bireylerin kariyer hedeflerine ulaştıkları saptanmıştır (Nurmi, Salmela-Aro ve Koivisto, 2002; Erenoğlu, 2022). Başka bir çalışmada, güçlü kariyer geleceği algısına sahip olan öğrencilerin kariyer uyumluluğu ve iyimserliğine ilişkin bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güldü ve Kart, 2017). Tersine hemşirelik öğrencilerinin, yoğun müfredat içeriği ile, kuramsal ve uygulamadaki mesleki rolleri arasındaki farklılıklar, yoğun mesai, gece nöbetleri, düşük ücret gibi algıladıkları engeller kariyerleri ile ilgili olumlu düşüncelerini engelleyebilir (Şen, Özdilek ve Öz, 2021).

Gelecek kaygısının kariyer iyimserliği üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi vardır. Hemşirelik öğrencilerinin gelecek kaygısının azaltılmasıyla

kariyer iyimserliği artabilir. Ece (2020) çalışmasında kaygının kariyer iyimserliği üzerinde anlamlı ve negatif yönlü bir etkisinin olduğunu belirlemiştir. Öğrenciler gelecekte korktuğu taktirde iyimserliklerini kaybedebilecekleri; umutsuzluk, yetersizlik yaşayacakları söylenebilir. Hemşirelik öğrencileri, eğitim sürecinde yapılan planlar ile hemşirelerin çalışma ortamlarında yaşadıkları gerçek sorunlar arasında kalarak istihdama geçişte birtakım zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Bu bakımdan hemşirelik öğrencilerinin meslekte gelecekteki kariyer planlamasına yardımcı olmak için uygun kariyer stratejileri geliştirmek önemlidir (Çınar ve ark., 2021).

Hemşirelik bölümü öğrencilerinde erkeklerin gelecek kaygısı daha yüksektir. Al Qaisy ve Thawabieh, (2017) da erkekler lehine anlamlı bir fark olduğunu belirlemiştir. Bazı çalışmalarda ise cinsiyet ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Saleh, 2023; AlHarbi ve ark., 2021; Alhalalmeh, 2023). Al-Sabawi (2007) kadınlar lehine bir fark bulmuştur. Çalışmaların farklı ülkelerde yapılmış olması dolayısıyla toplumsal cinsiyet algısı ve rolleri, mesleğe bakış açısı, mesleki beklentiler, yürütülen hemşirelik politikaları ve çalışma koşulları bu farklılıkları açıklayabilir.

Son sınıf öğrenciler ile 23 yaş ve üzeri öğrencilerde gelecek kaygısı daha yüksektir. Mezuniyet yaklaştıkça gelecek kaygısının arttığı söylenebilir. Rabei ve arkadaşları (2020) de benzer sonuca ulaşmıştır. Son sınıf öğrencilerinin mevcut müfredatın yanı sıra mezuniyet sonrası hedefleri, bu hedefler doğrultusunda başarması gereken sınavlar, ailelerin beklenti veya baskıları, ekonomik baskılar, zaman baskısı gibi nedenler gelecek kaygısını artırabilir. Benzer şekilde Arslan, Küçük, Aydın ve Akbaş (2022) son sınıf öğrencilerinin kaygı, korku, köşeye sıkışmış hissetme ve kendilerini yük altında olma durumlarının fazla olduğunu bulgulamıştır (Mansur ve Doğuç, 2021).

Aile geliri ile gelecek kaygısı arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç Yorulmaz (2019) çalışmasında da görülmüştür. Bu sonuç aile gelirine bağlı olmaksızın öğrencilerin ekonomik özgürlük arzuları, kendi ayakları üzerinde durmak isteğiyle açıklanabilir. Sağlık meslek lisesi mezunlarında gelecek kaygısı anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu sonuç ise lise seviyesindeki eğitimlerini lisans

seviyesine çıkararak bu öğrencilerin, gelecekte beklenenleri de artmış, kariyer hedefleri gelişmiş olabilir. Dolayısıyla bu beklentiler kaygıya neden olabilir.

Kariyer iyimserliğinin kadın öğrencilerde anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç çalışma örneğinde kadınların sayıca fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir. Lisans eğitimleri sırasındaki gözlemlerimize dayanarak erkek öğrenciler çoğunlukla en kısa ve en hızlı yoldan istihdam edilmeyi hedeflemektedir. Bu, toplumdaki “erkek, eş, baba” rolleriyle birlikte mevcut ekonomik baskıdan kaynaklanabilir. Mercan, Adıgüzel ve Özcan (2023) çalışmada ise sağlık alanında eğitim gören erkek öğrencilerde kariyer iyimserliği daha yüksektir. Bununla birlikte Karadağ ve ark., (2017) çalışmada cinsiyet ile kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

18-22 yaş arası ve 3. sınıf hemşirelik öğrencilerinin kariyer iyimserliği anlamlı düzeyde daha yüksektir. Erenoğlu (2022) çalışmada 2. sınıf hemşirelik öğrencilerinin kariyer iyimserliği daha yüksektir. 2. ve 3. sınıflarda iyimser olan bu öğrencilerin sona yaklaştıkça bu iyimserliğin yerini gelecek kaygısı almış olabilir. Bu dönemlerde öğrencileri desteklemek gerekebilir. Arslan ve Sart'ın (2021) çalışmada ise sınıf ve yaş grupları ile kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Aile geliri ile kariyer iyimserliği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer bir sonuca da hemşirelik öğrencilerinde Erenoğlu (2022) çalışmada rastlanılmıştır. Ebelik bölümü öğrencileri üzerinde yapılan çalışma sonucu da benzerdir (Amanak, Şeker, Canbay ve Esen, 2020). Bu sonuçlar yazarlar tarafından şaşırtıcı karşılanmıştır. Çünkü gelir düzeyinin kariyer olanaklarını artırabileceği öngörülmüştür (Amanak ve ark., 2020).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın güçlü yanlarının yanı sıra bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öğrencilerin öznel değerlendirmeleri araştırmanın kısıtlılıkları arasındadır. Bu çalışmanın sonuçları, bu örneklem için geçerlidir. Bu nedenle çalışmanın farklı tür ve sayıdaki örneklerle tekrarlanması önerilebilir. Çalışmanın bir diğer kısıtı da devlet üniversitesinde araştırma tarihleri içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmekte olan öğrenciler ile sınırlıdır. Üstelik yaşanan depresyon

felaketi nedeniyle öğrencilere çevrimiçi ulaşılmıştır. Yaşanan bu felaketin getirdiği belirsizlik, korku gibi olumsuz duygular da öğrencilerin yanıtlarını etkilemiş olabileceği gibi örneklem kaybına yol açmış olabilir. Ayrıca veriler anket yöntemiyle anlık bilgi sağlamaktadır. Çalışmanın boyutsal tasarımı yapılması önerilir.

SONUÇ

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kariyer iyimserliğini arttırmada gelecek kaygısını azaltmanın önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, sınıf ve mezun olunan lisenin gelecek kaygısı ve kariyer iyimserliği üzerinde anlamlı fark oluşturduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kariyer iyimserliğini artırmak için öğrencilerin gelecek kaygısının azaltılması gerekmektedir. Bu amaçla bu kaygının kapsamlı olarak nedenlerinin araştırılması, akademisyen, klinisyen ve karar vericilerle ortak bir çalışma planının oluşturulması ve müdahalelerde bulunulması önerilebilir. Bu bağlamda geleceğin hemşirelerinin olası sorunlarına yönelik girişimler öğrenci hemşirelerin de korkularını azaltabilir. Geleceğin hemşirelerine sağlık sistemindeki değişiklikler konusunda bilgilendirme yapmak ve belirsizlikleri azaltmak, kaygı ve başa çıkma ile ilgili eğitim vererek farkındalık oluşturmak, vardiya ve nöbet sürelerini ve koşullarını iyileştirmek, iş yükü sorununu çözmek, otonomi ve mesleki sınırları netleştirmek, ücreti iyileştirmek, genç ve deneyimsiz hemşirelere sosyal destek vermesini sağlayacak bir ortam oluşturmak, etkin liderlik yaklaşımlarını benimsemek gibi çalışma koşullarını iyileştirici müdahaleler önerilebilir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin gelecek planlaması ve kariyer gelişimleri ile ilgili eğitimlerin yapılması, motivasyonlarının sağlanması, kariyer yollarını belirlemede akademi-klinik entegrasyonun sağlanması ve etkin danışmanlıkların verilmesi de önemlidir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 28.03.2023, ve Karar No: 2023/3/3)

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: M.K; H.K.K.; Tasarım: M.K; H.K.K.; Denetleme/Danışmanlık: M.K; H.K.K.; Analiz ve/veya Yorum: M.K; H.K.K.; Kaynak Taraması: M.K;

H.K.K.; Makalenin Yazımı: M.K; H.K.K.; Eleştirel İnceleme: M.K; H.K.K.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

Al Hwayan, O. (2020). Predictive ability of future anxiety in professional decision-making skill among a Syrian refugee adolescent in Jordan. *Occupational Therapy International*, 1-6. doi: 10.1155/2020/4959785

Al Qaisy, L. M., Thawabieh, A. M. (2017). Personal traits and their relationship with future anxiety and achievement. *Journal on Educational Psychology*, 10(3), 11-19.

Al-Baddai, N. A., Ali Al-Abyadh, M. H. (2021). Future anxiety among university students in light of the corona pandemic and war in Yemen. *Clinical Schizophrenia & Related Psychoses*, 15, 1-11. doi: 10.3371/CSRP.ANMA.120621

Alhalalmeh, S. T. (2023). Self-esteem and its relationship to future anxiety among Jordanian secondary school students. *Humanities & Natural Sciences Journal*, 4(4), 274-281. doi: 10.53796/hnsj4420

AlHarbi, B., Ibrahim, K., Al-Rababaah, J., Al-Mehsin, S. (2021). The ego depletion and its relationship with the future anxiety among the university female students. *International Journal of Higher Education*, 10(2), 128-139. doi:10.5430/ijhe.v10n2p128

Al-Lasasmeh, M. (2017). Self-competence and self-management methods and its relationship with the future anxiety among excelling high school students at al-qasr directorate of education schools (Master thesis). Mu'tah University. Karak, Jordan.

Altuntaş, S. Y., Korkmaz, Ş., Baykal, Ü., Özyürek, A., Pazar, Z., Şenay, U. Z., ... Tulay, N. (2005). Hemşire öğrencilerin kariyer yönelimleri ve bunu etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 13(55), 179-197.

Amanak, K., Şeker, S., Canbay, F. Ç., Esen, E. (2020). Ebelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim ve kariyer tercihlerinin belirlenmesi: Bir karma yöntem çalışması. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 58-67. doi: 10.33631/duzcesbed.537157

Arslan, B. Ş., Küçük, M., Aydın, G., Akbaş, B. (2022). COVID-19 pandemisinde hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kariyer endişeleri ve iş umutları. *Current Perspectives on Health Sciences*, 3(3), 115-121. doi:10.58208/cphs.1205221

Arslan, D., Sart, G. (2021). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu ve kariyer seçiminin demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Proceedings of 12 th SCF International Conference on Contemporary Issues in Social Sciences* (October 7-10, 2021).

Arslan, R., Demir, G. (2022). *G-POWER ve MINITAB uygulamalı örnekleme yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Asarlı, Z., Külahoğlu, Ş. Ö. (2022). Rehberlik ve psikolojik danışmanlık (pdr) lisans programında okuyan öğrencilerin mesleki gelecek algılarının kariyer uyumu açısından incelenmesi. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 9(82), 890-915. doi: 10.26450/jshsr.1744.

Avcı, S. Ç., Işık, G., Cetişli, N. E., Üşümez, D., Şencandan, B., Bektaş, C. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerleri ve kariyer planları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 256-265. doi: 10.17681/hsp.441835

Aymans, S. C., Kortsch, T., Kauffeld, S. (2020). Gender and career optimism-the effects of gender-specific perceptions of lecturer support, career barriers and self-efficacy on career optimism. *Higher Education Quarterly*, 74(3), 273-289. doi: 10.1111/hequ.12238

Chui, H., Li, H., Ngo, H. Y. (2022). Linking protean career orientation with career optimism. Career adaptability and career decision self-efficacy as mediators. *Journal of Career Development*, 49(1), 161-173. doi: 10.1177/0894845320912526

Cohen J. (1992). Statistical Power Analysis. *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), 98-101.

Çınar, H. G., Yılmaz, D., Arkan, B., Arslan, M. (2021). Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bireysel kariyer planlama eğilimlerinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 47(3), 439-444. doi: 10.32708/uutfd.1022231

Dey, N. E. Y., Oti-Boadi, M., Malm, E., Selormey, R. K., Ansah, K. O. (2022). Fear of COVID-19, perceived academic stress, future anxiety, and psychological distress of Ghanaian university students. A serial mediation examination. *Journal of Psychology in Africa*, 32(5), 423-430. doi: 10.1080/14330237.2022.2120703

Ece, S. (2020). COVID 19 pandemi sürecindeki tam kapanma döneminde üniversite öğrencilerinin stres,

- depresyon ve kaygı düzeylerinin kariyer iyimserliğine etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 257-270.
- Erdoğan, A. (2022). Kariyer iyimserliği ve kariyer uyumu ilişkisi. *Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar XIV*, 79-94.
- Erenoğlu, R. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının kariyer iyimserliği ve uyumluluğu üzerine etkisi. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN)*, 8(3), 156-165. doi: 10.55646/jaren.2022.20438
- Eva, N., Newman, A., Jiang, Z., Brouwer, M. (2020). Career optimism. A systematic review and agenda for future research. *Journal of Vocational Behavior*, 116, 1-18. doi: 10.1016/j.jvb.2019.02.011
- Geylani, M., Yıldız, C. Ç. (2022). Üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi= Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(1), 284-300. doi: 10.33715/inonusaglik.1011330
- Gunkel, M., Schlaegel, C., Langella, I. M., Peluchette, J. V. (2010). Personality and career decisiveness. An international empirical comparison of business students' career planning. *Personnel Review*, 39(4), 503-524. doi: 10.1108/00483481011045443
- Güldü, Ö., Kart, M. E. (2017). Kariyer planlama sürecinde kariyer engelleri ve kariyer geleceği algılarının rolü. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 72(2), 377-400.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis*: Pearson Education Limited.
- Hammad, M. A. (2016). Future anxiety and its relationship to students' attitude toward academic specialization. *Journal of Education and Practice*, 7(15), 54-65.
- Higgins, M., Dobrow, S. R., Roloff, K. S. (2010). Optimism and the boundaryless career. The role of developmental relationships. *Journal of Organizational Behavior*, 31(5), 749-769. doi: 10.1002/job.693
- İlaslan, E., Kalav, S., Esirgenler, A., Abdullah, Ş., Fidan, E. R., Tarhan, E., Güner, F. (2020). İki farklı fakültede öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kariyer geleceğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 254-263. doi: 10.38108/ouhcd.787739
- Karadaş, A., Duran, S., Kaynak, S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-8. doi: 10.22312/sdusbed.224956
- Karaman, M. (2023). Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi: Kavramsal bir çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 47-63. doi: 10.29131/uiibd.1279602.
- Lin, X., Luan, Y., Zhao, K., Zhao, T., Zhao, G. (2022). The antecedents and outcomes of career optimism: A meta-analysis. *Career Development International*, 27(4), 409-432. doi: 10.1108/CDI-01-2022-0023
- Mansur, F., Doğuç, E. (2021). COVID-19 Pandemisinde üniversite öğrencilerinin umut düzeyleri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 9(Özel Sayı), 26-51. doi: 10.52528/genclikarastirmalari.845716
- McIlveen, P., Burton, L. J., Beccaria, G. (2013). A short form of the career futures inventory. *Journal of Career Assessment*, 21(1), 127-138. doi: 10.1177/1069072712450493
- McIlveen, P., Perera, H. N. (2016). Career optimism mediates the effect of personality on teachers' career engagement. *Journal of Career Assessment*, 24(4), 623-636. doi: 10.1177/1069072715616059
- Mercan, N., Adıgüzel, V., Özcan, C. T. (2023). Sağlık alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin kariyerlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi: Karma yöntem. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(1), 111-121.
- Mollaoğlu, M., Yanmış, S. (2019). 4. sınıf hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı ve kariyer planlaması arasındaki ilişkinin belirlenmesi. In *SETSCI Conference Proceedings*, 4(9), 78-81. doi: 10.36287/setsci.4.9.052
- Mutia, H., Hargiana, G. (2021). Future anxiety in students of communication and Islamic broadcasting program. The correlation with resilience. *Journal of Public Health Research*, 10(s1), 1-6. doi: 10.4081/jphr.2021.2401
- Neault, R. A. (2002). Thriving in the new millennium= Career management in the changing world of work. *Canadian Journal of Career Development*, 1, 11-22.
- Nurmi, J. E., Salmela-Aro, K., Koivisto, P. (2002). Goal importance and related achievement beliefs and emotions during the transition from vocational school to work: Antecedents and consequences. *Journal of Vocational Behavior*, 60(2), 241-261. doi: 10.1006/jvbe.2001.1866
- Patton, W., Bartrum, D. A., Creed, P. A. (2004). Gender differences for optimism, self-esteem, expectations and goals in predicting career planning and exploration in adolescents. *Journal for Educational and Vocational Guidance*, 4, 193-209.
- Perera, H. N., McIlveen, P. (2014). The role of optimism and engagement coping in college

- adaptation: A career construction model. *Journal of Vocational Behavior*, 84, 395-404.
- Rabei, S., Ramadan, S., Abdallah, N. (2020). Self-efficacy and future anxiety among students of nursing and education colleges of Helwan University. *Middle East Current Psychiatry*, 27, 1-5. doi: 10.1186/s43045-020-00049-6
- Saleh, M. A. A. H. (2023). Future anxiety among the students of psychology at the Faculty of Arts of the University of Khartoum and its relationship to some variables. *University of Sharjah Journal for Humanities & Social Sciences*, 20(1) 120-146.
- Santilli, S., Marcionetti, J., Rochat, S., Rossier, J., Nota, L. (2017). Career adaptability, hope, optimism, and life satisfaction in Italian and Swiss adolescents. *Journal of Career Development*, 44(1), 62-76. doi: 10.1177/0894845316633793
- Savitsky, B., Findling, Y., Erel, A., Hendel, T. (2020). Anxiety and coping strategies among nursing students during the covid-19 pandemic. *Nurse Education in Practice*, 46, 1-7. doi: 10.1016/j.nepr.2020.102809
- Savoly, K. D., Dost, M. T. (2021). Üniversite öğrencileri için kariyer iyimserliği ölçeğinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 126-149. doi: 10.21764/mauefd.816857
- Shearer, J. N. (2016). Anxiety, nursing students, and simulation: State of the science. *Journal of Nursing Education*, 55(10), 551-554. doi: 10.3928/01484834-20160914-02
- Siyez, D.M., Yusupu, R. (2015). Üniversite öğrencilerinde kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin cinsiyet rolü değişkenine göre incelenmesi. *ISGUC The Journal of Industrial Relations Human Resources*, 17(1), 75-88.
- Sönmez, Y., Akdemir, M., Meydanlioglu, A., Aktekin, M. R. (2023). Psychological distress, depression, and anxiety in nursing students: A longitudinal study. In *Healthcare*, 11, 1-11. doi: 10.3390/healthcare11050636
- Spurk, D., Volmer, J. (2013). Validation of a German version of the career futures inventory (CFI): Career adaptability, career optimism, job market knowledge, and career success. *German Journal of Work and Organizational Psychology*, 57(2), 77-95.
- Şen, S., Özdilek, S., Öz, E. N. (2021). Hemşirelik öğrencilerinde kariyer geleceği ile hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), 21-30. doi: 10.5222/SHYD.2021.62408
- Şirin, A., Öztürk, R., Bezci, G., Çakar, G., Çoban, A. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri, *Dirim Tıp Gazetesi*, 83(1), 69-75.
- Uğuz Arsu, Ş. (2022). Covid-19 Pandemisinde öğrencilerin gelecek kaygılarının kariyer geleceği algısı ile ilişkisi. *The Business Journal*, 3(2), 95-114.
- Yalçın, S., Açıköz, İ. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 259-270.
- Yorulmaz, M. (2019). Anxiety of future and finding a job of bachelor's degree students. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 196-207. doi= 10.33692/avrasyad.543743
- Yousef, S., Athamneh, M., Masuadi, E., Ahmad, H., Loney, T., Moselhy, H. F., ... ElBarazi, I. (2017). Association between depression and factors affecting career choice among Jordanian nursing students. *Frontiers in Public Health*, 5, 1-8. doi: 10.3389/fpubh.2017.00311